

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Мария Вълкова Шишманова
Природо-математически факултет при ЮЗУ „Неофит Рилски“
Катедра „География, екология и опазване на околната среда“

Относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 4.4. „Науки за земята“ и научна специалност „Икономическа и социална география“ към катедра „Социално – икономическа география“, Геолого - географски факултет, при Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител доц. д-р Георги Бърдаров

Автор на дисертационния труд: Калоян Петров Цветков

Тема на дисертационния труд: „Трансформация на градското пространство в постсоциалистическите градове, на примера на София, Букурещ и Братислава“

Основание за становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 38167/21.03.2019 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ проф. д-р Анастас Герджиков за определяне на Научното жури и Решение от първото заседание на Научното жури за провеждане на защита на докторската дисертация на Калоян Цветков.

Становището на дисертацията на г-н Калоян Цветков е изготвено съгласно законовите изисквания (ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“.

I. Данни за докторанта

Калоян Петров Цветков е роден на 07.03.1988 г. получава средното си образование в Националната природо-математическа гимназия „Акад. Л. Чакалов“ – 2006 г., бакалавърска степен по География в СУ „Св. Кл. Охридски“ – 2010 г. магистърска степен – Регионално развитие и управление в СУ „Св. Кл. Охридски“ – 2012 г. Завършва квалификационни курсове по Социално предприемачество, Писане на проекти по програмата „Еразъм“, Разрешаване на конфликти, Създаване на web- сайтове, Developing Digital Skills in your Classroom, From GPS and Google Laps to Spatial Computing, Maps and the Geospatial Revolution и др.

II. Данни за процедурата

Съгласно законовите изисквания са приложени следните документи: дисертационен труд, автореферат, заповед РД 20 – 268/29.01.2015 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ за зачисляване на редовна докторантура на Калоян Цветков, заповед № РД 20.441/2019 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ за отчисляване на Калоян Цветков с право на защита, заповед № Заповед № РД 38167/21.03.2019 г. на Ректора на „Св. Кл. Охридски“ за определяне състава на научното жури и решение от първото заседание на научното жури за избор на рецензенти, лична информация за докторанта, приноси на дисертационния труд и др.

III. Обща характеристика на представения дисертационен труд - анализ на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Общият обем на труда е 228 машинописни страници. Дисертационният труд се състои от увод, 4 глави, заключение, 36 таблици, 67 фигури, 25 приложения, резюме на научните приноси. Използвани са 180 научни източника, от които на кирилица 72, на латиница 77, нормативни, стратегически и документални източници 21 и интернет сайтове 10. В разработката се дава ясна представа за съдържанието на труда, поставената

цел, основните задачи, използваните методи (описателен, сравнителен, анализ и синтез, картографски, ГИС, дистанционен и анкетен) и получените резултати.

В структурно отношение дисертационният труд е обособен в четири глави, въведение и заключение, както и задължителните справки и приложения. Четирите глави са разбити на подточки като всяка една глава съдържа различен брой подзаглавия, в зависимост от съдържанието и целта си, и всяка глава завършва с изводи.

В **увода** на дисертационния труд докторантът дава заявка за провеждането на едно много сериозно, задълбочено и аналитично научно изследване на проблеми свързани с развитието на столичните градове София, Букурещ и Братислава (демографски, социални, икономически, функционални, пространствени, структурни, и други промени, които водят до непрекъснати изменения, развитие, видоизменение, трансформиране и реорганизиране на живия организъм град). Още тук отчита влиянието на множество фактори: технологични, демографски и климатични изменения, миграционни процеси, икономически трансформации, терористични заплахи и др.

Много точно дисертантът приема изследването на градовете като едно цяло и като системи, свързващи различни елементи чрез множество връзки.

Основната цел на дисертацията, обекта и предмета на изследването и задачите са ясно и коректно посочени.

В **първа глава** дисертантът умело и ясно представя методологията на изследването, същността на понятията „трансформация“, „преход“, „реформация“, „реструктуриране“, основните категории понятия при изследване на географското пространство, както и теории, концепции и модели за развитие на градовете. Поставя базиса на своето изследване.

Във **втора глава** се проследяват архитектурните и градоустройствени промени в трите столични града от края на XIX век до 1990 г. С добър усет и посредством сравнителен анализ докторанта достига до специфичните и закономерни промени на всеки от тези градове в този период, които характеризират всеки един от тях в зависимост от наследствените белези, процеси и фактори повлияли през периода.

Трета глава третира трансформациите в градското пространство на София, Букурещ и Братислава като резултат от политико-икономически промени в страните от Източния блок след 1990 г. От тази глава започва същностната работа на дисертанта. Всеки град столица е анализиран кратко, но с детайли, които разрешават определяне на верни изводи. Разглежданият период се разделя условно на три подпериода: от 1989 до 1997 г. („безвремие и хаотичност” - тотална деградация на стопанските субекти и демографски спад.-), 1997-2007 г. („вътрешен растеж”), след 2007 г. („хибридна трансформация”). Правилно се извеждат протичащите процеси на раздържавяване, реституция и безпланираност, водещи до деструктивни промени в структурата на града. Проследява се започването на процеса на европейска интеграция и ускорен икономически растеж в трите града водещ до по-балансирано и хармонично развитие на градската среда, и появата на нови градски елементи и структури като нови индустриални зони, модерни бизнес паркове, технопаркове, молове с нов вид градска потребителска култура, ценностна система и поведение на хората.

В **четвърта глава**, която е същностната на дисертационния труд се определят и анализират пространствените изменения във функционалните урбанизирани ареали (Functional Urban Area – FUA - ФУА) на трите столици след 2006 г. По отделно са определени всички класове земно покритие във ФУА на трите града и се отчитат различията между тях. С получените резултати в изводите можеха да се посочат какви позитиви и проблеми произтичат с установената структура на преобладаващите площи на ФУА. Интересно би било да се направи и анализ между резултатите, извършените промени съгласно предвижданията в (общите) устройствени планове на трите града. До

колко с тези планове се коригират несъвършенствата на статуквото на градската структура. Има изведени подобни изводи, които можеха да бъдат още по детайлни. Специално за София изводите биха се обогатили, ако се бяха взели предвид и заложените в Закона за устройство и застрояване на столичната община – по специално Правила и нормативи за устройство и застрояване 2007 2018 г. (Предназначение, основни и допълващи функции, ограничения и специфични изисквания).

Правилно е отчетено, че въпреки че трите града имат различно историческо наследство и географско разположение (по протежението на голяма река, в подножието на планина и в плодородна низина), политическите събития от XX в. и глобализацията в началото на XXI в. оформят много сходни черти в тяхното развитие и архитектурен облик.

В **заключението** правилно са поместени основните изводи и обобщения направени при изследванията в трета и четвърта глава. Изложението е стегнато, целенасочено и без повторения. Изводите са задълбочени и отразяват резултатите от осъщественото в дисертацията изследване.

IV. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Актуалността на темата и произтичащата от нея проблематика се доказват в дисертационния труд.

Дисертацията притежава редица положителни страни, които могат да се характеризират като научни постижения и приноси, а именно:

Извършен е подробен пространствено-времеви анализ на развитието, териториалната експанзия, функционалните промени, демографските тенденции и архитектурни пластове в София, Букурещ и Братислава от края на XIX в. до началото на XXI в. като са отчетени всички политически, социално-икономически и географски фактори, които оформят динамиката на тяхното състояние през този дълъг исторически период.

Приложен е интегриран подход за детайлен анализ на трансформациите, настъпили в градското пространство на трите столици в постсоциалистическия период, който отчита сложната конфигурация от обективни и субективни фактори, политически решения, икономически интереси и градоустройствени модели, оформили тяхното съвременно състояние.

Изведени са площите на класовете земно покритие във функционално урбанизираните ареали (ФУА) на трите града за периода 2006 и 2012 г., и е установена тяхната динамика, като успоредно с това са картографирани и представени отделните класове земно покритие във ФУА в трите града за 2012 г.

Създаден е и е реализиран алгоритъм за анализ на функционални урбанизирани ареали чрез приложението Modelbuilder в ГИС, който може да бъде използван в бъдещи разработки и за други градове и градски агломерации. Чрез алгоритъма се постига по-ефективна обработка на пространствени данни за ФУА и последващата им обработка в Microsoft Excel, което може да послужи при вземане на информирани управленски решения на различни йерархични нива.

V. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертантът посочва четири приноса, които са ясни в своите акценти и насочват към основните аспекти на изследването му. Приносите са резултат от самостоятелната работа на докторанта, изведени са кратко и коректно от цялостното изследване, но отразяват обективно постигнатия напредък в обогатяване на теоретичното и приложно знание за обекта и предмета на изследване. Напълно приемам и подкрепям

представените приноси. Те отразяват същността на изследването и получените резултати.

VI. Оценка на публикациите по дисертацията

Авторът представя пет, от които четири самостоятелни публикации по темата на дисертационното изследване. Всички публикации са в проблематиката на дисертационния труд, отразяват основните резултати и специфика на отделните градове и осигуряват необходимата публичност на изследването. Оценявам научната продукция като достатъчна, съгласно утвърдените нормативни изисквания.

VII. Оценка на автореферата

Предложеният на вниманието автореферат на дисертационен труд е разработен съгласно установените правила и отговаря на изискванията за разработване на дисертационен труд. В съдържателно отношение отразява напълно извършената работата в труда и включва всички необходими елементи.

VIII. Критични бележки, препоръки

Изследването е задълбочено и представено на необходимото научно ниво. Въпреки това могат да се посочат някои бележки с характер на препоръки за бъдещи изследвания, които съм споменала по-горе.

Характерните функции на града за класифицирането му в категорията европейски град (FUA) са: функциите “население”; “транспорт”; “знания”; “бизнес”; “публичен сектор”; “туризъм”; “промишленост”. По някои критерии обаче като функция “знания” и функция “туризъм” градовете не са изследвани. Интересно би било да се направят в тази насока териториални проучвания.

Добре би било в следващите изследвания да се вземе предвид и резултатите на изследването „Визия за София“.

IX. Заключение

Избраната тема е дисертабилна, изследвани са актуални проблеми на градското столично развитие включително и устойчивостта, обработена е добросъвестно и компетентно значителна по обем разнородна информация, част от която лично от докторанта, като се достига до задълбочени изводи и препоръки.

Дисертационният труд показва, че докторанта притежава теоретични знания и способност за осъществяване на самостоятелно научно изследване. Личният му принос в проведеното научно изследване и постигнатите резултати са безспорни. Дисертацията е оригинална разработка, която отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение и на Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св. Климент Охридски“. Затова си позволявам да предложа на Уважаемите членове на Научното жури да вземат решение за присъждане на Калоян Петров Цветков ОНС „Доктор” по научната специалност „Икономическа и социална география”, от професионално направление 4.4. Науки за Земята, област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика.

01.05.2019 г.
София

Подпис:
(проф. д-р Мария Шишманова)